

Tatu Ollikainen

Alfred Tenhunen

Julkaistu 3.7.2021 pdf-tiedostona Lapinlahti-Seuran nettisivuilla <https://kotiseudut.fi/lapinlahtiseura> > Historiaa ja nykypäivää > Kirkonkyläkirjahanke.

Kannen kuva

Alfred Tenhunen vuonna 1959 (osa sivulla 4 olevasta kuvasta). .

Alfred Tenhunen

Alfred Tenhunen oli aikoinaan Lapinlahden kunnallishallinnon keskeisin henkilö, jonka kaikki tunsivat ja johon kunta henkilöityi. Tullessaan tänne kunnansihteeriksi v. 1931 hän oli aluksi kunnan ainoa kuukausipalkkaa nauttiva virkamies. Siihen saakka kunnan asioita oli hoidettu sivutoimisesti ja luottamushenkilöiden voimin.

Juho (Johan) Alfred Tenhunen syntyi 13.10.1903 Kiuruveden Niemisjärven (Niemiskylän) numerossa 24 eli Heinäniemessä. Vanhemmat olivat talollinen Johan Frithiof Tenhunen ja Anna Miina s. Keränen. Alfredilla oli seitsemän sisarusta, joiden nimet kirjattiin kirkonkirjoihin seuraavasti: Kaisa Akviliina, Tyyne Ingeborg, Fabian, Johan Alfred, Anna Esther, Lyydi Vilhelmiina, Hilja ja Kaarlo Frithiof. Alfred syntyi siis sisarusparven keskimäisenä.

Alfred oli aito kotiseudun kasvatti, jonka juuret olivat tukevasti maassa. Halukkuus pitäjän yhteisten asioiden hoitamiseen oli tyyppillistä Heinäniemessä jo useammassa sukupolvessa. Vahvat perinteet vaikuttivat varmaan nuoren Alfredin valintoihin, kun tuli aika kaa-vailla oman elämän suuntaviivoja.

Vuonna 1929 Alfred meni Maalaiskuntien liiton järjestämälle kunnankirjurikurssille. Sen

jälkeen ensimmäinen pesti oli Nivalan kunnassa toimistoapulaisena puolen vuoden ajan. Keväällä 1930 hänet valittiin Lapinlahden kunnankirjuriksi yhdeksän hakijan joukosta. Tuolloin Alfred oli vasta 26-vuotias uraansa aloitteleva nuori mies. Hän hoiti työtään pitkälti yksin, sillä ainoatakaan vakinaista toimistoapulaista ei tuolloin vielä ollut.

Kunnallisen itsehallinnon perusta oli lainsäädännöllä luotu 1865 ja Lapinlahti siirtyi kunnallishallintoon 1874. Aluksi oli melkoisesti epäselvyyttä kunnan ja seurakunnan asioista päätettäessä. Kirkonkous saattoi käsitellä kunnallishallinnon piiriin kuuluvista asioista päinvastoin. Kesti 10-20 vuotta, ennen kuin seurakunnan ja kunnan välinen toimivallan jako selkiytyi ja vakiintui.

Alfred Tenhunen muutti Lapinlahdelle tammikuussa 1931 ja vaimo Helmi Roponen (1908-1986) asettui tänne samoihin aikoihin. Myös Helmi oli kunnantoinmistolla töissä vuosina 1940-1969. Molemmat jäivät paikkakunnalle loppuelämäkseen. Yläsavolaisine juurineen Alfredilla ei varmaankaan ollut suurempia vaikeuksia sopeutua paikallisiin ihmisiin ja oloihin, vaan elämässä oli paljon tuttuja piirteitä.

Perheeseen syntyi viisi lasta, joista Kyösti,

Kaisa ja Antero elivät aikuisiksi. Sen sijaan vuonna 1949 päivänvalon nähneet kaksospojat Heikki Pellervo ja Väinö Kalervo kuolivat aivan pieninä, Heikki kahden ja Väinö kolmen päivän ikäisenä.

Työtoverina Alfredin kanssa oli helppo tulla toimeen, vaikka hän esimiesasemassa olikin. Kutsumanimeksi vakiintui Alappi. Virallisemmissa tilanteissa Alapin ulosanti oli harvasta-naista ja kankeahkoa, mutta hyvin jäsenneltyä. Hän oli ehkä enemmän pidättyväinen kuin vuolas, tasainen kuin temperamenttinen. Tyyppillinen savolaisuus tuli kuitenkin esille puheen viistoudessa ja ilmeen ilikurisuudessa.

Vapaa-ajalla, työtovereiden ja ystävien kanssa Alappi vapautui ja huumoria ja sanavalmiutta riitti tunnelmaa keventämään. Pohjimmiltaan Alappi oli lämminhenkinen ihminen.

Hän osasi olla myös jämäkkä johtaja, joka piti langat käsissään ja joka odotti alaisiltaan osaamista ja ahkeruutta. Samalla hänellä oli silmää kauneudelle, joka saattoi ilmetä myönteisinä kommentteina silloin, kun joku naispuolisista työtovereista ilmestyi toimistolle uusi asuste yllään. Uransa loppupuolella Alappi totesikin, että kukas teidän vaatteitanne sitten huomaa, kun minä tästä eläkkeelle joudun. Jos aihetta oli, naiset uskalsivat sanoa

Kunnantoimiston väkeä vuonna 1959: vasemmalta kunnanhallituksen puheenjohtaja Veikko Martikainen, Elsa Möykkynen, Maila Ryhänen, Varpu Apell, Silja Tuovinen, Helka Juvakka (takana piilossa), Helmi Tenhunen ja Alfred Tenhunen. (Kuvan luovuttanut Maila Ryhänen.)

Alapille vastaankin, mistä tämä tuntui vain pitävän. Miehet eivät niinkään tohtineet ilmaista erimielisyyttään.

Alappi oli hyvin hanakka töihin ja viihtyi toimistolla pitkät illat ja lauantait mukaan lukien. Kunnankirjuri kävi paperisotaa, valmisti päätöksiä ja pani asioita täytäntöön. Kotikin oli aluksi kunnantalon länsipäädyssä, sittemmin entisellä pitäjäntuvalla noin sadan metrin päässä. Virkapaikalla oli helppo pistäytyä milloin vain. Työpöytä ja ympäri pyörivä tuoli olivat itsekseen vain yösydännä. Sunnuntait olivat kuitenkin aina vapaata aikaa.

Työtaakan käydessä liian raskaaksi Alappi teki esityksen toimistoapulaisen palkkaamiseksi, mutta kunnanvaltuusto asettui vastaan. Silloin kärsivällisyys loppui ja hän haki muualle ja tulikin valituksi toiseen kuntaan. Tässä vaiheessa valtuusto kuitenkin perääntyi ja apuvoimaa palkattiin.

Kovimpaan paikkaan Tenhunen tunsu joutuvansa, kun talvisodan sytyttyä Lapinlahdelle oli yhtäkkiä sijoitettava yli 7200 evakkoa Piehisen Karjalasta ja Ilomantsista. Junista purkautui ihmisiä neljälle asemalle ja kaikille oli löydettävä katto päälle välittömästi. He palasivat myöhemmin koteihinsa. Jatkosodan

jälkeen 1944 Lapinlahden asukasluku kasvoi noin kahdella tuhannella siirtolaisella. Paljon oli puutetta ja kansan tarvitsemat elintarvikkeet olivat korttien takana. Kunnantoimisto oli huoltotoimien järjestelyissä aivan keskeinen paikka.

Uusia lakeja ja asetuksia tuli tiuhaan tahtiin ja kunnan tasolla saatettiin huomata niihin jääneen puutteita ja epäkohtia. Lapinlahden asemalta lähdettiin monen monta kertaa yöjunalla kohti Helsinkiä. Siellä muiden samalla asialla olevien kanssa kokoonnuttiin lähetystöiksi ja suunnattiin joukolla ministeriöstä toiseen. Neuvottelujen jälkeen heräsi toivo, että asiat olivat nytkähtäneet eteenpäin ja matka oli ollut vaivan arvoinen. Köyhien kuntien asiat olivat Alfred Tenhuselle läheisiä, mutta joskus tuntui kuin olisi kerjuulla ollut.

Alappi saattoi esitellä itsensä ”köyhän kunnan köyhäksi kunnansihteeriksi”. Heti sotien jälkeen Lapinlahti ei voinut kerskua varallisuudellaan, niin kuin ei moni muukaan kunta. Työttömyyttä oli paljon ja sitä pyrittiin helpottamaan mm liikenneväylien rakennushankkeilla lähellä ja kaukana. Niihin liittyviin järjestelyihin kunnansihteeriksi joutui panemaan paljon aikaansa. Alfred Tenhusen virkakaudella saatiin paikkakunnalle Kuivamaito Oy, joka aloitti toimintansa 28.9.1959.

Ehkä Alappia voisi luonnehtia jonkinlaisiksi kunnantalon isähahmoksi. Hän halusi aina henkilökohtaiseksi perehdyttää uuden tulokkaan tehtäviinsä ja varmistaa että homma rupesi sujumaan. Tämä oli tärkeää varsinkin kokousten valmistelussa, jotta muutoseikat tulisivat täytetyiksi ja tehdyt päätökset saisivat lainvoiman.

Toimistoväen yhteishenkeä luotiin esimerkiksi perunannostotalkoilla. Kutsu niihin tuli yleensä suusanallisesti toimiston kahvitauolla, jolloin koko henkilöstö oli koolla. Kaikki kynelle kykenevät halusivat osallistua, jollei satunut esteitä. Alappi oli etukäteen valmistellut työmaan, niittänyt perunanvarret ja hommannut työkalut. Miehet nostivat mukulat taikoilla ja naisväki keräsi ne perässä astioihin; itse kullakin työparilla oli oma rivinsä. Perunat koottiin laatikoihin, jotka miehet Alapin johdolla siirsivät kellariin. Talkoot alkoivat aina kahvituksella ja päätteeksi nautittiin Helmin laittama lihakeitto jälkiruokineen. Talkoolaisista tuntui melkoiselta juhlahetkeltä, kun saivat asettua valmiiksi katettuun ruokapöytään ja jutella muustakin kuin työasioista. Parasta olikin juuri tuo vapaamuotoinen yhdessä olo. Työkaverit tuntuivat paljon rennommilta ollessaan poissa toimistoympäristöstä. Tapahtumaa voisi verrata tämän päivän iltapäiväliikuntaan.

Vapaa-aikanaan Alappi luki mielellään kirjallisuutta, etenkin sotakirjoja, historiaa ja elämänkertoja. Hän oli työssään ahkera, mutta omasta kunnosta huolehtiminen sai vähemmän huomiota. Tosin innokas kalastusharrastus antoi mahdollisuuden ulkona liikkumiseen. Tupakkakin kyllä maistui. Vyötärön karttuesa Alappi yritti kylläkin vaihtaa kevyempään ravintoon, kuten kasviskeittoihin. Näkyvää tulosta ei vain tahtonut syntyä.

Alappi oli hellittämätön puurtaja ja vaativakin, mutta ennen kaikkea itselleen. Elämä ja virkaura oli tasaisen vakaata ja savolaisuuskin jäyhempää laatua. Äkkikäänteitä tapahtui har-

Ryhmäkuva vuodelta 1965. Eturivi vas. Eero Partanen, Volmari Hernberg, Veikko Hujanen, Alappi, Unto Ritala
Takarivi vas. Matti Kukkonen, Sirkka Kukkonen, Erkki Kangasala, Silja Tuovinen, Tellervo Partanen, Irja Väisänen, Riitta Hujanen, Maila Ryhänen, Helmi Tenhunen, Anna-Liisa Karppinen, Eeva Ruuska.
(Kuva saatu Anna-Liisa Karppiselta)

voin. Työhuoneen seinälle oli ripustettu kaksi kuvaa: edeltäjän, kunnankirjuri Taavetti Mykäsén muotokuva ja Lapinlahden vaakuna.

Virkauransa loppuaikoina Alappi sai kamreerin arvon ja tittelistä tuli kaksiosainen: kunnansihteeri, kamreeri. Alappi jäi eläkkeelle tammikuun lopussa 1969, jolloin hän tuli olleeksi työsuhteessaan kunnioitettavat 38 vuotta. Hän kuoli vain kymmenen päivää myöhemmin.

25.6.2021 Tatu Ollikainen

Alappi työpaikallaan kunnantalolla vuonna 1965.
(Kuvat saatu Anna-Liisa Karppiselta)

Lähteet:

Iisalmen Sanomat 11.1.1969. Eläkkeelle jäävä Alfred Tenhunen kertoi elämästään toimittaja Erkki Rynnäselle.

Huhtikuu 2021. Kunnanvirastossa työskennelleet Anna-Liisa Karppinen, Matti Kukkonen ja Maila Ryhänen kertoivat Alfred Tenhusen ajasta Tatu Ollikaiselle.